

Scott: Waverley, 1814

Janko Kos: Walter Scott in rojstvo zgodovinskega romana. 5-41.

- začetnik zgr
- zelo priljubljen, vpliva na ostale evropske avtorje (Manzoni, Hugo, Puškin)
- zgr postane moda, trivialna literatura
- Goethe: temeljito slikanje, pozna stvarni svet in odnose
- Stendhal: dobro opiše zunanost svojih junakov, ne zna pa jih psihološko označiti
- pri nas so ga cenili Čop, Prešeren in Vraz (veljal za vodilnega evropskega romanopisca), zares je pa začel vplivati v 60. letih (Jurčičeva zgr povest)
- Lukacs: pomanjkanje umetniške ideje, r prazni in brezidejni (čas fr Rev, Napoleonove vojne – on pa se zateka v svet preteklosti) – kasneje svojo sodbo spremeni in ga povečuje (odlika predvsem objektivnost, pokaže tipična zgr nasprotja dobe, razredov)
- očitek o zatekanju v domišljijski svet preteklosti se nanaša na celo romantiko; Goethe se sprašuje, ali si je to res upravičeno razlagati kot beg iz stvarnega sveta
- izjalovi se poskus Charlesa Edwarda iz dinastije Stuartov, da bi angleški prestol iztrgal iz rok hannoverske dinastije; to so podprli fevdalni patriarhi škotskega Višavja; ta poskus je zlomila angleška vojska s podporo meščanskega prebivalstva – spopad dveh dbzg svetov, propad patriarhalnega sveta škotskih klanov
- glavni junak mladi Waverley iz starega angl. plemiškega rodu je povprečen, pasiven, kot tak primeren, da vstopi v stik z obema svetovoma
- avtor se zanima za globljo problematiko zgr dobe
- zgr roman se rodi v obdobju romantike: Van Tieghem govori o zunanji romantičnosti – izjemnost, eksotičnost, nacionalna preteklost, ljudskost; manj pa je v Scottovih romanih notranje romantičnosti - občutja narave, lj čustvovanje
- Iser: v razsvetljenskih r je bil središče razsv. junak, pri Scottu pa je središče sama zgr. realnost, ki se nam prikazuje preko junaka (junak je medij, prej je bila medij okolica); junak se mu zdi pri Scottu prazen, nezanimiv
- Wolff pravi, da je zgr r povezan z nastankom historizma v takratni zgr znanosti (da torej ni povezan z napoleonskim časom ali romanitko); kar se je v zn prikazovalo na suhoparen način, je roman upodobil bolj slikovito; W. se mu zdi romantično občutljiv sanjač, ki si želi eksotične prigode
- elementi starih viteških romanov, ženski liki iz literarne tradicije
- empirizem: natančni, suhoparni opisi okolja
- romantika: junak - vodijo ga dogodki, sam je pasiven; razsvetljenske prvine: ovirajo ga načela zdrave in stvarne pameti; romantična domišljija; samo okolje – arhaično škotsko Višavje, subjektivnost junakov
- nastanek Scottovega zgr romana
 - o Lukacs: napoleonov čas
 - o Wolff: razvoj historizma in nove zgr znanosti
 - o romantika